

Î N C H E I E R E

02 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Ion Druță
Maria Ghervas

examinînd chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în pricina civilă la cerea de chemare în judecată a lui Prodan Nicolai împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 13 octombrie 2015, prin care au fost respinse apelurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și Procuratura Generală a Republicii Moldova și menținută hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 16 aprilie 2015, prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă:

La 21 noiembrie 2014, Prodan Nicolai a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii a indicat că la data de 18 martie 2013 s-a aflat la domiciliul în s. Răspopeni, r. Șoldănești împreună cu mama sa, Gîrlea Maria, cînd a fost invitat de către polițistul de sector, la sectorul de poliție din localitate, pentru a clarifica data cînd el a fost ultima dată în mun. Chișinău.

Menționează că a fost escortat la Inspectoratul de Poliție Botanica, unde a fost reținut pentru un termen de 72 de ore, fiind învinuit în baza art. 187 alin. (2) Cod penal de comiterea unui jaf care ar fi avut loc la data de 03 martie 2013, ora 20.10, pe bd. Decebal 16, mun. Chișinău, împreună și de comun acord cu o altă persoană, asupra unei oarecare tinere cet. Strătilă Valeria, căreia i-a fost sustrasă în mod deschis geanta, cauzîndu-i un prejudiciu material în sumă de 1000 lei. Pe cauza dată a fost pornită la data de 04 martie 2013 de către SUP al IP Botanica, mun. Chișinău cauza penală nr. 2013420346, în baza semnelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 187 alin. (2) lit. b), f) Cod penal.

Susține că din momentul reținerii și pînă la data de 20 martie 2013 a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău, apoi a fost adus la Judecătoria Botanica, mun. Chișinău, unde procurorul din Procuratura s. Botanica, mun. Chișinău a înaintat demersul privind aplicarea în privința sa a arestului preventiv pe un termen de 30 de zile.

Prin încheierea Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 20 martie 2013 s-a dispus aplicarea în privința lui Prodan Nicolai a măsurii preventive sub formă de arest la domiciliu pe un termen de 20 de zile cu evidența termenului de arest din 18 martie 2013 ora 15.30, cu stabilirea interdicției de a ieși din locuință fără necesități stringente și interdicția de a efectua careva convorbiri, a expedia sau a primi corespondență referitoare la infracțiunea încriminată, cu obligarea de a contacta la fiecare 24 de ore procurorul.

Mai indică reclamantul că abia la 27 mai 2015 prin ordonanța a fost scos de sub urmărire penală, din motiv că fapta nu a fost săvîrșită de către învinuit, act despre care a fost informat la data de 04 iunie 2013.

Relatează că mai mult de 2 luni a fost supus urmăririi penale în mod neîntemeiat, fiind supus reținerii ilegale pentru 72 ore, arestat la domiciliu pentru 20 de zile, apoi pentru încă 58 de zile a fost supus măsurii preventive sub formă de obligare de a nu părăsi localitatea, avînd în vedere faptul că ordonanța din 27 mai 2013 i-a fost adusă la cunoștință la data de 04 iunie 2013.

Invocă în continuare că această învinuire injustă în comiterea faptei pe care nu a săvîrșit, i-a cauzat emoții negative puternice și stres psihologic, ale căror urmări le resimte pînă în prezent, sub formă de anxietate și dureri de cap.

Mai afirmă că în anul 2011 a donat o parte din ficatul său unei rude apropiate, fapt confirmat prin actul medical nr. 682513 din 29 aprilie 2011 și din acest motiv starea sa de sănătate este mai vulnerabilă decît a unei persoane ne-donatoare, motiv pentru care medicii i-au recomandat să evite cu desăvîrșire stresul psio-emoțional și stările de nervozitate.

Consideră că prejudiciul moral cauzat prin reținerea sa ilegală, aplicarea arestului la domiciliu și obligarea de a nu părăsi localitatea poate fi apreciat la suma de 20000 lei, care ar constitui o satisfacție echitabilă în raport cu dauna morală provocată prin acțiunile ilicite.

De asemenea, a invocat reclamantul că prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale instanței de judecată, pe lîngă prejudiciul moral i-a fost cauzat și un prejudiciu material considerabil, fiind nevoit să achite serviciile de asistență juridică ale avocatului în sumă de 5000 lei, conform contractului de asistență juridică nr. 116/2013 din 22 martie 2013 și bonului de plată EH957902 din 30 martie 2013.

La fel, susține că a suportat cheltuieli în legătură cu chemările repetate la organul de urmărire penală și procuratură sub forma achitării pentru transportul tur-retur Șoldănești-Chișinău și pentru cazarea în mun. Chișinău, în lipsa rudelor sau cunoscuților apropiați unde ar fi putut rămîne peste noapte, cheltuieli pe care le apreciază la suma de 5000 lei, totalmente suma prejudiciului material cauzat constituie 10000 lei.

Solicită constatarea faptului cauzării prejudiciului material și moral, încasarea prejudiciului moral în sumă de 20000 lei și a prejudiciului material în sumă de 10000 lei precum și a cheltuielilor de judecată în sumă de 1000 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 16 aprilie 2015, acțiunea a fost admisă parțial, fiind încasată de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului

Finanțelor al RM în beneficiul lui Prodan Nicolai suma de 20000 lei cu titlu de prejudiciu moral, suma de 5000 lei cu titlu de prejudiciu material și 1000 lei cu titlu de cheltuieli de judecată, în rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 13 octombrie 2015, au fost respinse apelurile declarate de către Ministerul Justiției al RM și Procuratura Generală a RM și menținută hotărârea primei instanțe.

Pentru a decide astfel, instanțele inferioare au reținut prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, concluzionând în acest sens că este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice care este condiționată de reținerea ilegală, aplicarea ilegală a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerea ilegală la răspundere penală.

În consecință, instanțele au ajuns la concluzia că Prodan Nicolai a fost ilegal reținut, ilegal i-a fost aplicată măsura preventivă - arestul la domiciliu și ilegal i-a fost aplicată măsura preventivă obligația de a nu părăsi localitatea, fapt care acordă dreptul de a pretinde despăgubiri în temeiul Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La fel, instanța de apel a reținut că rezonabilitatea despăgubirii, rezultă și din faptul că prin ordonanța Procuraturii Botanica, mun. Chișinău, Prodan Nicolai a fost scos de sub urmărire penală și a conchis că acțiunea înaintată de către acesta fiind temeinică în sensul art. 6 lit. b) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

La 30 decembrie 2015, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie respinsă ca neîntemeiată și cu titlu secundar, modificarea deciziei instanței de apel în sensul diminuării mărimii sumelor acordate.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată, emisă cu aplicarea eronată a normelor de drept material și aprecierea arbitrară a probelor.

În susținerea poziției sale cu referire la art. 3 alin. (1) lit. a) al Legii privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, a invocat că angajarea răspunderii statului pentru prejudiciu cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală sunt necesare unele condiții speciale și anume existența faptei ilicite.

Astfel, consideră că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului material și moral, instanțele eronat au concluzionat precum că dreptul la repararea prejudiciului apare doar în cazul atragerii la răspundere administrativă și este condiționat de tipul sancțiunii care urma să fie sub forma de arest.

Insistă că intimatul nu a fost reținut sau arestat, în privința sa nu a fost aplicată decât măsura preventivă obligația de a nu părăsi localitatea care este cea mai blândă măsură preventivă și are scopul doar de a asigura neeschivarea bănuțului, învinutului, inculpatului de la organul de urmărire penală și instanța de judecată, considerând că în rezultatul aplicării acestei măsuri preventive, intimatului nu i-a fost cauzat un prejudiciu

moral, or intimatul în nici un fel nu și-a manifestat voința de a părăsi localitatea.

Afirmă că existența ordonanței de scoatere de sub urmărire penală, nu denotă faptul că organul de urmărire penală a admis careva acțiuni ilicite, ori efectuarea măsurilor operative de investigații este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoana care a comis infracțiunea, iar toate măsurile procesuale ce au fost întreprinse sunt prevăzute de lege, care sunt necesare într-o societate democratică, au un scop legitim de a asigura lupta cu criminalitatea și acest scop este proporțional anumitor restricții care pot avea loc în cadrul desfășurării lor.

Consideră că la determinarea quantumului despăgubirii pentru prejudiciul moral instanța judecătorească urmează să aprecieze ce a pierdut persoana vătămată pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniștită și fericită pentru aceasta în momentul respectiv.

Mai invocă recurentul că acordarea de satisfacții materiale nu constituie o regulă, iar în materia drepturilor omului o recunoaștere oficială și publică a violării constituie uneori prin sine o satisfacție echitabilă pentru reclamant.

Prin referința depusă din 23 februarie 2016, intimatul Prodan Nicolai a invocat că atât instanța de fond, cât și instanța de apel au emis hotărâri motivate, întemeiate pe circumstanțele constatate și probele cercetate, și bazate pe normele în vigoare ale Republicii Moldova și cele internaționale.

Consideră că instanța a apreciat obiectiv suferințele pe plan psihic, social și familial, iar suma încasată constituie anume o compensare și nicidecum venituri necuvenite, ori învinuirea injustă de o faptă pe care nu a săvârșit, i-a cauzat lui și apropiaților săi emoții negative puternice și stres psihologic, solicitând decidera inadmisibilității recursului declarat de către Ministerul Justiției al RM.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

La caz, se constată că copia deciziei instanței de apel din 13 octombrie 2015, a fost expediată în adresa recurentului Ministerului Justiției al RM la data de 02 noiembrie 2015, fapt ce se confirmă prin scrisoare de însoțire nr. 10980 (f. d. 120).

Astfel instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 30 decembrie 2015, în termen.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau

aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC, or, recurentul nu a invocat nici un temei care ar indica la ilegalitatea deciziei instanței de apel.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. art. 432, alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ține să menționeze că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 431 alin. (2), art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursul declarat de către Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

Judecătorii

Ion Druță

Maria Ghervas